

Sakanako batua ikasten

Herriko hizkeratik gertuen dagoen euskara batuaren bila

Aspaldidaniko eztabaida da euskara batuaren eta tokiko euskalkien erabilerarena: noiz eta nola erabili bata, noiz eta nola bestea. Galdera horiei erantzunak bilatzeko eta eskualdeko euskarari bultzada emateko asmoz *Sakanako Batua* jardunaldiak antolatu ditu Sakanako Mankomunitateko Euskara Zerbitzuak. Apirilean egin dituzte formakuntzako bi saioak Lakuntzan, Koldo Zuazo hizkuntzalariaren gidaritzapean.

Garazi Zabaleta
@tirikitran

“Irakaslea naiz Filologia fakultatean, eta harritzen nau ikusteak nola urtero-urtero ikasle gazteak etortzen diren esanez aurkezpenetan ez dutela euskara batua erabili nahi, artifizial sentitzen direla batua erabiltzean”. Euskara batuari egin izan zaion kritika nagusienetakoaren adibidetzat jarri zuen Koldo Zuazo hizkuntzalariak unibertsitetearen sarritan entzuten duen esaldia. Euskara batua artifiziala, laborategiko hizkuntza dela, eta euskalkiak berriz naturalak eta benetakoak. Sakanako tokiko batuaren inguruko jardunaldien lehen saioa bere ustez okerrak eta arriskuak diren mitoak baztertzeko eta euskara batuaren garrantzia azpimarratzeko erabili zuen EHUKo irakasleak.

Entzuleen artean, Sakanako hainbat herri eta esparrutako jendea zegoen: AEK-ko, ikastoletako eta eskoletako irakasleak, zenbait euskalkiren inguruan lanean diharduten pertsonak, sindikalgintzako jendea, udaletako eta mankomunitateko kideak, jubilatua... Gaiarekiko interesa badagoela diote

Mankomunitateko Euskara Zerbitzuko langileek. “Ikastaroa jende guztiarentzako irekia izan da, baina zabalpen berezia egin dugu Sakanako ikaste-txeetan, irakasleen bidez etorkizuneko belaunaldietara iritsi nahi dugulako”, azaldu dute.

Euskara batuaren alde, ez euskalkien kontra

Esan bezala, euskara batuaren aldeko jarrera argi utzi nahi izan zuen hizkuntzalariak jardunaldietako lehen saioan, eta euskara estandarren sorreran ikastolek izan zuten egitekoa azpimarratu zuen. “Ikastolak sortzea euskaldunok gure historian egin dugun gauzarik hoberenetakoa izan zela uste dut. Ikastolak sortzearekin batera hasi ginen gure historia, literatura, geografia eta hizkuntza ezagutzen eta aztertzen”, esan zuen.

Ikastolak euskaldunon sorkuntzarik handiena izan badira, euskara batua da bigarren asmakuntzarik inportanteena Zuazorentzat. Zergatik? Euskaldun guztiok elkarren artean ulertzea ekarri duelako, euskara ikasteko aukera ematen duelako, gure hizkuntza normalizazio bidean sartu duelako, Euskal Herriko

zazpi herrialdeak lotu eta batu dituelako, eta euskara gramatika eta hiztegi propiodun hizkuntza bihurtu duelako.

Ikerlariak ez du inongo momentutan zalantzan jartzen euskalkien aberastasuna, baina aldi berean, horiek mitifikatzea ere ez dela komenigarria pentsatzen du, euskalkiak elkarrengandik hain ezberdinak izatearen arrazoi nagusietakoa Euskal Herriak historian bizi izan duen zatiketa dela uste baitu. “Euskalkiak badira altxorak, baina argi izan behar dugu nondik datozen. Euskalkien jatorria ez da ona. Nik uste zazpi herrialdeak elkartuta egon izan balira, irakaskuntza eta administrazioa guk antolatu izan bagenu, ez lirakeela hainbeste euskalki egonen”, dio.

Tokiko batuak... zer arraio da hori?

Formakuntzako bigarren saioan heldu zion hizkuntzalariak tokiko batuen gaiari. Batua versus euskalkiak antagonismotik urruti, guztiak hizkuntzaren osagaiak direla uste du Zuazok, eta konbentziturik dago euskara indartsu egoteko osagai guztiak indartsu egotea komeni dela. Horregatik dabil tokiko batuen inguruan formakuntzak ematen gaur hemen, bihar han.

Euskara batua tresna egokia izanik ere, askotan ematen zaion erabile-
ra txarra dela uste du hizkuntzalariak.
Galdera hau egin zien jardunaldietako
parte-hartzaileei: “Zer iruditzen zaizue
Elgetan, Lapuebla de Labarcan eta Tu-
teran euskara berdin-berdin erakustea?
Edota Arbizun eta Ondarroan? Ez al li-
tzateke kontuan hartu behar toki bakoit-
zako euskara, eta inguru euskalduna
den edo ez?”. Berak, erantzuna argi du:
bai. Eta adibidea jarri zuen erabilpen
oker hori azaltzeko: Mungiako 5 urteko
bilobari “zelan zauz?” galdetu eta hark
“ez da esaten *zelan zauz, nola zaude*
esan behar da” erantzun zionekoa, ira-
kasleak horrela erakutsita.

Herri eskandinabiarrak hizkuntza-
ren irakaste horretan eredutzat ditu
ikerlariak. Herrialde horietan, 4 urte

ingururekin bertako hizkuntzan egiten
dute haurrek eskolan, eta irakurtzen
eta idazten ikasten doazen heinean has-
ten dira hitzak osorik ikasten. “Umea
pixkanaka, urratsez urrats pasatzen da
ahozkotasunetik idatzizkora, etxeko
hizkeratik hizkuntza jasora, baina beti
herriko hizkeran oinarrituta”, azaldu
du. Euskaraz ere antzeko moduak bilatu
behar direla uste du.

Azken batean, proposamena ez da bi
batu ezberdin ikastea: ez dago batu es-
tandarra alde batetik eta tokiko batua
bestetik. Batu bakarra eduki behar dugu
bere ustez, eta batu horrek tokikoan
egon behar du oinarrituta. “Hori lortuko
bagenu jendeak errazago ikasi eta onar-
tuko luke batua. Artifiziala denaren ar-
gudio hori askotan oso urruneko batua
erabiltzen dugulako gertatzen da, batu

oso ‘arraro’ edo teknikoak gaitzespena
sortzen du askotan”, dio.

Sakanan, ‘bota naiz’ eta ‘fan’

Urdiainen hiru urtez bizi izan zen Zuazo
bertako euskara ikasten. Bazuen, beraz,
harreman nahiko estua Sakanako hizke-
rarekin lehenagotik. Bertan ‘bota naiz’
edota ‘fan’ hitzak erabiltzea, adibidez,
egoki deritzo. Arazoa, ordea, askotan
euskara batua zer den ere ez dakigula
da bere ustez, eta ongi dagoena txartzat
hartzeko joera daukagula. “Nork debe-
katzen du ‘bota naiz’ esatea? Ez duzue
topatuko Euskaltzaindiaren agiririk hitz
hau edo hori baztertu behar dela dioena.
Horrelako araurik ez da sekula eman”.

Tokiko administrazioan, udaletan, es-
koletan, herriko elkarte eta erakunde
oharretan... horietan guztietan tokiko
batua erabiltzearen aldekoa da Zuazo,
eta ez soilik ahozkotasunean, baita ida-
tzizkotasunean ere. “Ipar Euskal Herrian
nahi irakurtzen dugu ‘arno’ edo ‘gasna’.
Ea hemen, Urbanan edo Burundan, non
ikusten duzun ‘gaztaia’ hitza idatzita.
Inportantea da tokiko euskara ez soilik
entzutea, baizik eta irakurtzea, ikustea”.

Ildo beretik hitz egin dute Euskara
Zerbitzutik ere, jardunaldien sorbu-
ruaz galdetuta: “Euskal Herrian euskara
batu berbera erabiltzen dugu leku eta
zeregin guztietan. Egokiago litzateke
bertako hiztunei zuzendutako ahozko
eta idatzizko jardunetan bertako hitzak,
esapidak eta ezaugarriak erabiltzea.
Sakanako batuari bertako hizkeren ko-
lorea eta bizitasuna eman nahi diogu,
gureago senti dezagun”.

Hizkuntza gauza zabala da, eta hizke-
rak asko daude. Egin dezakegu euskal-
kia gure gertuko jendearekin, euskara
batua urrunagokoekin, egin dezakegu
lagunarteko euskara lagunekin eta eus-
kara jaso eremu formaletan. Galdera
da: zein da hizkera ona? “Bada, hizkera
onak denak dira. Bakoitza dagokion es-
parruan erabili beharko dugu, hori jaki-
tea da inportantea”. ■

BABESLEA: **HERNANIKO UDALA**

AURREKONTU PARTE-HARTZAILEAK 5. ALDIZ ABIAN

Hernaniarrok erabakiko dugu
2019ko aurrekontuaren **500.000 euro** zertan inbertitu

erabaki.hernani.eus

